

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
СІМЕЙНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ
СУДОВА ПРАКТИКА З ПИТАНЬ
СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ

СТАНOM НА 5 ВЕРЕСНЯ 2017 РОКУ

УДК 347.61(477)
ББК 67.9(4Укр)
Н 34

**Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. Судова
Н 34 практика з питань сімейних стосунків [текст] / С. М. Кавун, О. М. Ключев,
А. А. Стародубцев, та ін. — К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2017. — 360 с.**

ISBN 978-966-370-170-5

У даному науково-практичному коментарі Сімейного кодексу України проведено ретельний аналіз усіх статей.

Аналіз статей проводився з урахуванням Цивільного, Господарського, Кримінального, Адміністративного кодексів та нормативно-правових актів України, які більш детально окреслюють норми статей Кодексу та застосовуються у судовій практиці.

Коментар буде корисним працівникам державних органів, нотаріусам, адвокатам, юрисконсультам, науково-педагогічним працівникам, аспірантам, ад'юнктам, здобувачам, пошукачам, магістрам, курсантам, слухачам та студентам вищих навчальних закладів України, а також пересічним громадянам України.

УДК 347.61(477)
ББК 67.9(4Укр)

ISBN 978-966-370-170-5

© Видавничий дім «Професіонал», 2017.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

КАВУН Сергій Миколайович — к.ю.н., Начальник оперативного управління Головного управління Державної фіскальної служби у Вінницькій області

КЛЮЄВ Олександр Миколайович — д.ю.н., професор, заслужений юрист України, Проректор з наукової роботи приватного Міжнародного університету бізнесу і права

СТАРОДУБЦЕВ Андрій Андрійович — д.ю.н., доцент, Професор кафедри державно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

НАУМЕНКО Катерина Сергіївна — к.ю.н., Заступник директора філії - начальник відділу навчально-методичної роботи Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ІЗБАШ Катерина Сергіївна — к.ю.н., Старший науковий співробітник Відділу організації наукової роботи Одеського державного університету внутрішніх справ

ВАСИЛЬЄВА Наталія Сергіївна — к.ю.н., Адвокат, керівник юридичної компанії з обслуговування сільськогосподарських підприємств ТОВ «ПРАВО.НВ.КОМ»

ОРИЩЕНКО Михайло Миколайович — к.ю.н., Аудитор, керівник аудиторської компанії «Фабула»

ДРОЗД Олексій Юрійович — к.ю.н., доцент, Доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ

СОБОЛЬ Євген Юрійович — д.ю.н., доцент, Доцент кафедри правознавства Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка

БУРЛАКА Ольга Станіславівна — к.ю.н., доцент, Доцент кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ

ЛЕЖНЄВА Тетяна Миколаївна — к.ю.н., доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СОКУРЕНКО Олена Анатоліївна — к.ю.н., Старший викладач кафедри правознавства Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка

БОЙЧУК Дмитро Валерійович — к.ю.н., доцент кафедри правознавства Київського університету імені Бориса Грінченка

ВСТУПНЕ СЛОВО

Вступ до шлюбу, народження і виховання дітей, створення міцної родини є чи найважливішим завданням людства, основою стабільності будь-якої держави. Сім'я є найважливішим соціальним інститутом, що об'єднує цілу систему зв'язків: шлюбних і родинних, господарських і правових, етичних і психологічних.

Сімейні відносини, як такі, що істотно зачіпають емоційну сферу людського життя, споконвічно знаходяться під впливом морально-етичних та релігійних норм, важко піддаються правовому регулюванню. При написанні науково-практичного коментаря основною метою авторського колективу було коментування статей виходячи не тільки з положень, установлених законодавством, але й психологічної та етичної сторін шлюбно-родинних стосунків. Автори ставили завдання не тільки спростити користування Сімейним кодексом України, а й звернути увагу на недосконалість деяких норм, статей, виявлення проблемних питань, які можуть виникнути при практичному їх застосуванні. При цьому автори посилаються на чинні нормативно-правові акти України.

При написанні даного Коментаря авторський колектив використовував наукові праці провідних вчених в галузі цивільного та сімейного права.

Авторський колектив висловлює подяку усім, хто своїми науковими працями, пропозиціями, зауваженнями допомагав створити дану книгу: Антошкіній В.К., Волосатому Г.С., Гопанчуку В.С., Д'ячковій Н.А., Дзері О.В., Жилінковій І.В., Індиченко С.П., Калітенко О.М., Лебедю В.І., Лов'яку О.О., Москалюк В.Ю., Савченко Л.А., Трубі В.І., Червоному Ю.С. та багатьом іншим.

ЗМІСТ

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	3
ВСТУПНЕ СЛОВО	4
СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	5
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	6
Глава 1. Сім'я. Регулювання сімейних відносин.	6
Стаття 1. Завдання Сімейного кодексу України	6
Стаття 2. Учасники сімейних відносин, які регулює Сімейний кодекс України	7
Стаття 3. Сім'я.	8
Стаття 4. Право особи на сім'ю	8
Стаття 5. Державна охорона сім'ї	9
Стаття 6. Дитина.	10
Стаття 7. Загальні засади регулювання сімейних відносин.	10
Стаття 8. Застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України.	12
Стаття 9. Регулювання сімейних відносин за домовленістю (договором) сторін	12
Стаття 10. Застосування аналогії закону та аналогії права	13
Стаття 11. Врахування звичаїв при вирішенні судом сімейних спорів	14
Стаття 12. Обчислення строків, встановлених у цьому Кодексі	15
Стаття 13. Міжнародні договори України	15
Глава 2. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів.	16
Стаття 14. Здійснення сімейних прав	16
Стаття 15. Виконання сімейних обов'язків.	17
Стаття 16. Надання неповнолітнім батькам допомоги у здійсненні батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків.	18
Стаття 17. Надання органом опіки та піклування допомоги особам у здійсненні ними своїх сімейних прав та виконанні сімейних обов'язків.	19
Стаття 18. Захист сімейних прав та інтересів	20
Стаття 19. Участь органу опіки та піклування у захисті сімейних прав та інтересів	21
Стаття 20. Застосування позовної давності до вимог, що впливають із сімейних відносин	22
Розділ II ШЛЮБ. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ	23
Глава 3. Загальні положення	23
Стаття 21. Поняття шлюбу	23
Стаття 22. Шлюбний вік	24
Стаття 23. Право на шлюб	25
Стаття 24. Добровільність шлюбу	26
Стаття 25. Одношлюбність	27
Стаття 26. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою	28
Глава 4. Державна реєстрація шлюбу	30
Стаття 27. Значення державної реєстрації шлюбу	30
Стаття 28. Заява про реєстрацію шлюбу	31
Стаття 29. Ознайомлення наречених з їхніми правами та обов'язками	32
Стаття 30. Взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я	32
Стаття 31. Зобов'язання наречених у разі відмови від вступу в шлюб	34
Стаття 32. Час реєстрації шлюбу	34
Стаття 33. Місце реєстрації шлюбу	35
Стаття 34. Реєстрація шлюбу в присутності нареченої та нареченого	35
Стаття 35. Право на вибір прізвища при реєстрації шлюбу	36
Стаття 36. Правові наслідки шлюбу.	36
Стаття 37. Правозгідність шлюбу	37
Глава 5. Недійсність шлюбу	37
Стаття 38. Підстави недійсності шлюбу	37
Стаття 39. Шлюб, який є недійсним.	37

Стаття 40. Шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду	39
Стаття 41. Шлюб, який може бути визнаний недійсним за рішенням суду	41
Стаття 42. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу не- дійсним	42
Стаття 43. Визнання шлюбу недійсним після його припинення	43
Стаття 44. Час, з якого шлюб є недійсним	44
Стаття 45. Правові наслідки недійсності шлюбу.	44
Стаття 46. Особливі правові наслідки недійсності шлюбу	45
Стаття 47. Права та обов'язки батьків і дитини, яка народилася у недійсному шлюбі	46
Стаття 48. Визнання шлюбу неукладеним	46
Глава 6. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя	47
Стаття 49. Право на материнство	47
Стаття 50. Право на батьківство	48
Стаття 51. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності.	49
Стаття 52. Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток.	49
Стаття 53. Право дружини та чоловіка на зміну прізвища	50
Стаття 54. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї.	50
Стаття 55. Обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю	51
Стаття 56. Право дружини та чоловіка на свободу та особисту недоторканність	52
Глава 7. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка	53
Стаття 57. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка	53
Стаття 58. Право на плоди та доходи від речей, що є особистою приватною власністю дру- жини, чоловіка	55
Стаття 59. Здійснення дружиною, чоловіком права особистої приватної власності	55
Глава 8. Право спільної сумісної власності подружжя.	55
Стаття 60. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя	55
Стаття 61. Об'єкти права спільної сумісної власності.	56
Стаття 62. Виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало дружині, чоловікові	57
Стаття 63. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності.	58
Стаття 64. Право подружжя на укладення договорів між собою.	58
Стаття 65. Право подружжя на розпоряджання майном, що є об'єктом права спільної суміс- ної власності подружжя	59
Стаття 66. Право подружжя на визначення порядку користування майном	60
Стаття 67. Право на розпоряджання часткою у майні, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	60
Стаття 68. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу	60
Стаття 69. Право подружжя на поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	61
Стаття 70. Розмір часток майна дружини та чоловіка при поділі майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	61
Стаття 71. Способи та порядок поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власно- сті подружжя	62
Стаття 72. Застосування позовної давності до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	63
Стаття 73. Накладення стягнення на майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя	63
Стаття 74. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебу- вають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі	64
Глава 9. Права та обов'язки подружжя по утриманню.	64
Стаття 75. Право одного з подружжя на утримання	64
Стаття 76. Право на утримання після розірвання шлюбу	66
Стаття 77. Способи надання утримання одному з подружжя.	67
Стаття 78. Договір подружжя про надання утримання	68
Стаття 79. Час, протягом якого сплачуються аліменти одному з подружжя	69
Стаття 80. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду.	70
Стаття 81. Види доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів	71

Стаття 82. Припинення права одного з подружжя на утримання	71
Стаття 83. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком	72
Стаття 84. Право дружини на утримання під час вагітності та у разі проживання з нею дити- ни.	73
Стаття 85. Припинення права дружини на утримання	74
Стаття 86. Право чоловіка на утримання у разі проживання з ним дитини.	74
Стаття 87. Припинення права чоловіка на утримання.	74
Стаття 88. Право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина-інвалід	74
Стаття 89. Припинення права на утримання за домовленістю подружжя	75
Стаття 90. Взаємна участь дружини, чоловіка у витратах на лікування.	76
Стаття 91. Право на утримання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою	76
Глава 10. Шлюбний договір.	76
Стаття 92. Право на укладення шлюбного договору	76
Стаття 93. Зміст шлюбного договору	78
Стаття 94. Форма шлюбного договору	79
Стаття 95. Початок дії шлюбного договору	79
Стаття 96. Строк дії шлюбного договору.	79
Стаття 97. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна	80
Стаття 98. Визначення у шлюбному договорі порядку користування житлом	82
Стаття 99. Визначення у шлюбному договорі права на утримання	82
Стаття 100. Зміна умов шлюбного договору	83
Стаття 101. Право на відмову від шлюбного договору	84
Стаття 102. Розірвання шлюбного договору	84
Стаття 103. Визнання шлюбного договору недійсним	85
Глава 11. Припинення шлюбу	86
Стаття 104. Підстави припинення шлюбу	86
Стаття 105. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання	88
Стаття 106. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за зая- вою подружжя, яке не має дітей	89
Стаття 107. Розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану за зая- вою одного з подружжя	90
Стаття 108. Визнання розірвання шлюбу фіктивним	92
Стаття 109. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має ді- тей	92
Стаття 110. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу	95
Стаття 111. Заходи суду щодо примирення подружжя	97
Стаття 112. Підстави для розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя	98
Стаття 113. Право на вибір прізвища після розірвання шлюбу	99
Стаття 114. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання.	100
Стаття 115. Державна реєстрація розірвання шлюбу	101
Стаття 116. Право на повторний шлюб після розірвання шлюбу	102
Стаття 117. Виключена.	103
Стаття 118. Поновлення шлюбу у разі з'явлення особи, яка була оголошена померлою або визнана безвісно відсутньою	103
Стаття 119. Встановлення режиму окремого проживання подружжя	104
Стаття 120. Правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя	106
Розділ III ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ МАТЕРІ, БАТЬКА І ДИТИНИ.	107
Глава 12. Визначення походження дитини	107
Стаття 121. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини.	107
Стаття 122. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою	108
Стаття 123. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміж- них репродуктивних технологій	109
Стаття 124. Визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю	110
Стаття 125. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між со- бою.	110

Стаття 126. Визначення походження дитини від батька за заявою жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою	111
Стаття 127. Виключена	111
Стаття 128. Визнання батьківства за рішенням суду	111
Стаття 129. Спір про батьківство між чоловіком матері дитини та особою, яка вважає себе батьком дитини	113
Стаття 130. Встановлення факту батьківства за рішенням суду	113
Стаття 131. Визнання материнства за рішенням суду	113
Стаття 132. Встановлення факту материнства за рішенням суду	114
Стаття 133. Запис подружжя батьками дитини.	114
Стаття 134. Внесення змін до актового запису про народження у разі визнання батьківства, материнства	114
Стаття 135. Запис про батьків дитини, якщо батьківство, материнство не встановлене	115
Стаття 136. Оспорювання батьківства особою, яка записана батьком дитини.	115
Стаття 137. Оспорювання батьківства після смерті особи, яка записана батьком дитини	116
Стаття 138. Право матері дитини на оспорювання батьківства свого чоловіка	117
Стаття 139. Спір про материнство	117
Стаття 140. Оспорювання батьківства, материнства особи, яка сплачує аліменти за рішенням суду.	118
Глава 13. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей	118
Стаття 141. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини	118
Стаття 142. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків.	118
Стаття 143. Обов'язок батьків забрати дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я	119
Стаття 144. Обов'язок батьків зареєструвати народження дитини в органі державної реєстрації актів цивільного стану.	120
Стаття 145. Визначення прізвища дитини	121
Стаття 146. Визначення імені дитини	121
Стаття 147. Визначення по батькові дитини	122
Стаття 148. Зміна прізвища дитини її батьками	122
Стаття 149. Зміна по батькові дитини	123
Стаття 150. Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини	123
Стаття 151. Права батьків щодо виховання дитини	125
Стаття 152. Забезпечення права дитини на належне батьківське виховання.	126
Стаття 153. Права батьків та дитини на спілкування	126
Стаття 154. Права батьків по захисту дитини	127
Стаття 155. Здійснення батьківських прав та виконання батьківських обов'язків	128
Стаття 156. Права та обов'язки неповнолітніх батьків	129
Стаття 157. Вирішення батьками питань щодо виховання дитини.	130
Стаття 158. Вирішення органом опіки та піклування спору щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї.	131
Стаття 159. Вирішення судом спору щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї.	132
Стаття 160. Право батьків на визначення місця проживання дитини	133
Стаття 161. Спір між матір'ю та батьком щодо місця проживання малолітньої дитини	134
Стаття 162. Правові наслідки протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини.	135
Стаття 163. Право батьків на відібрання малолітньої дитини від інших осіб	136
Стаття 164. Підстави позбавлення батьківських прав	136
Стаття 165. Особи, які мають право звернутися з позовом до суду про позбавлення батьківських прав	138
Стаття 166. Правові наслідки позбавлення батьківських прав	139
Стаття 167. Влаштування дитини, батьки якої позбавлені батьківських прав	141
Стаття 168. Побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав	142
Стаття 169. Поновлення батьківських прав.	143
Стаття 170. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.	144
Стаття 171. Врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя	145
Стаття 172. Обов'язок дитини, повнолітніх дочки та сина піклуватися про батьків	146

Глава 14. Права батьків і дітей на майно	147
Стаття 173. Роздільність майна батьків і дітей.	147
Стаття 174. Право власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання.	147
Стаття 175. Право спільної сумісної власності батьків і дітей	147
Стаття 176. Права батьків та дітей щодо користування майном	147
Стаття 177. Управління майном дитини	148
Стаття 178. Використання доходу від майна дитини	150
Стаття 179. Право власності на аліменти, одержані на дитину	151
Глава 15. Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання	151
Стаття 180. Обов'язок батьків утримувати дитину	151
Стаття 181. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину	152
Стаття 182. Обставини, які враховуються судом при визначенні розміру аліментів	156
Стаття 183. Визначення розміру аліментів у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини	156
Стаття 184. Визначення розміру аліментів у твердій грошовій сумі	157
Стаття 185. Участь батьків у додаткових витратах на дитину	157
Стаття 186. Контроль органу опіки та піклування за цільовим витрачанням аліментів	158
Стаття 187. Відрахування аліментів на дитину за ініціативою платника або одержувача аліментів	158
Стаття 188. Звільнення батьків від обов'язку утримувати дитину.	159
Стаття 189. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину	159
Стаття 190. Припинення права на аліменти на дитину у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно	160
Стаття 191. Час, з якого присуджуються аліменти на дитину	161
Стаття 192. Зміна розміру аліментів.	161
Стаття 193. Стягнення аліментів та інших коштів на дитину, яка перебуває у закладі охорони здоров'я, навчальному або іншому закладі	162
Стаття 194. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами.	162
Стаття 195. Визначення заборгованості за аліментами, присудженими у частці від заробітку (доходу)	163
Стаття 196. Відповідальність за прострочення сплати аліментів	163
Стаття 197. Встановлення строку сплати заборгованості. Звільнення від сплати заборгованості за аліментами	164
Глава 16. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина та його виконання	164
Стаття 198. Підстави виникнення обов'язку батьків утримувати повнолітніх дочку, сина	164
Стаття 199. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина, які продовжують навчання.	165
Стаття 200. Розмір аліментів на повнолітніх дочку, сина.	165
Стаття 201. Застосування норм цього Кодексу до відносин щодо обов'язку батьків утримувати повнолітніх дочку, сина	166
Глава 17. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання	166
Стаття 202. Підстави виникнення обов'язку повнолітніх дочки, сина утримувати батьків.	166
Стаття 203. Обов'язок дочки, сина брати участь у додаткових витратах на батьків	167
Стаття 204. Звільнення дочки, сина від обов'язку утримувати матір, батька	167
Стаття 205. Визначення розміру аліментів на батьків.	168
Стаття 206. Стягнення з дитини витрат на догляд та лікування батьків	169
Розділ IV ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	169
Глава 18. Усиновлення	169
Стаття 207. Поняття усиновлення	169
Стаття 208. Особа, яка може бути усиновленою.	171
Стаття 209. Усиновлення дитини, яку не забрали з пологового будинку чи підкинули або яка була знайдена	171
Стаття 210. Усиновлення братів та сестер	172
Стаття 211. Особи, які можуть бути усиновлювачами	173
Стаття 212. Особи, які не можуть бути усиновлювачами.	174

Стаття 213. Особи, які мають переважне перед іншими право на усиновлення дитини	176
Стаття 214. Облік дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які можуть бути усиновлені, передані під опіку, піклування чи на виховання в сім'ї громадян	177
Стаття 215. Облік осіб, які бажають усиновити дитину.	179
Стаття 216. Заборона посередницької, комерційної діяльності щодо усиновлення дітей	181
Стаття 217. Згода батьків на усиновлення дитини	182
Стаття 218. Згода дитини на усиновлення	184
Стаття 219. Усиновлення дитини без згоди батьків	185
Стаття 220. Згода другого з подружжя на усиновлення дитини	187
Стаття 221. Згода опікуна, піклувальника на усиновлення дитини	188
Стаття 222. Згода закладу охорони здоров'я або навчального закладу на усиновлення дитини.	189
Стаття 223. Заява про усиновлення дитини.	189
Стаття 224. Рішення суду про усиновлення	190
Стаття 225. Момент здійснення усиновлення	192
Стаття 226. Право на таємницю усиновлення	192
Стаття 227. Право на приховання факту усиновлення від дитини, яка усиновлена	193
Стаття 228. Забезпечення таємниці усиновлення	194
Стаття 229. Право усиновлювача бути записаним матір'ю, батьком дитини	195
Стаття 230. Право усиновлювача на зміну відомостей про місце народження та дату народження дитини	196
Стаття 231. Зміна прізвища, імені та по батькові особи, яка усиновлена	196
Стаття 232. Правові наслідки усиновлення	197
Стаття 233. Внесення змін до актового запису про народження дитини, яка усиновлена	198
Стаття 234. Збереження прав дитини, які вона мала до усиновлення	199
Стаття 235. Нагляд за дотриманням прав дитини, яка усиновлена.	199
Стаття 236. Недійсність усиновлення	200
Стаття 237. Правові наслідки визнання усиновлення недійсним.	201
Стаття 238. Скасування усиновлення	203
Стаття 239. Правові наслідки скасування усиновлення	203
Стаття 240. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про скасування усиновлення або визнання усиновлення недійсним	204
Стаття 241. Порядок поновлення актового запису про народження у разі визнання усиновлення недійсним або скасування усиновлення	204
Стаття 242. Позбавлення усиновлювача батьківських прав	205
Глава 19. Опіка та піклування над дітьми	206
Стаття 243. Діти, над якими встановлюється опіка, піклування	206
Стаття 244. Особа, яка може бути опікуном, піклувальником дитини	207
Стаття 245. Опіка та піклування над дитиною, яка проживає у закладі охорони здоров'я, навчальному або іншому дитячому закладі	208
Стаття 246. Контроль органу опіки та піклування за дотриманням прав дитини, над якою встановлено опіку або піклування	209
Стаття 247. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування	210
Стаття 248. Права дитини-сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування, яка проживає у закладі охорони здоров'я, навчальному або іншому дитячому закладі, прийомній сім'ї	212
Стаття 249. Права та обов'язки опікуна, піклувальника щодо дитини	214
Стаття 250. Припинення опіки, піклування над дитиною.	215
Стаття 251. Звільнення опікуна та піклувальника дитини від їх обов'язків	216
Глава 20. Патронат над дітьми	216
Стаття 252. Договір про патронат	216
Стаття 253. Згода дитини на проживання у сім'ї патронатного вихователя	217
Стаття 254. Плата за виховання дитини.	218
Стаття 255. Обов'язки патронатного вихователя	218
Стаття 256. Припинення договору про патронат.	218
Глава 20 ¹ . Прийомна сім'я.	219
Стаття 256 ¹ . Прийомна сім'я	219
Стаття 256 ² . Прийомні батьки	219
Стаття 256 ³ . Прийомні діти.	220

Стаття 256 ⁴ . Створення прийомної сім'ї	222
Глава 20 ² . Дитячий будинок сімейного типу	224
Стаття 256 ⁵ . Дитячий будинок сімейного типу	224
Стаття 256 ⁶ . Батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу	226
Стаття 256 ⁷ . Вихованці дитячого будинку сімейного типу	229
Стаття 256 ⁸ . Створення дитячого будинку сімейного типу	230
Розділ V ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ	233
Глава 21. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	233
Стаття 257. Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків, правнуків	233
Стаття 258. Права баби і діда щодо захисту внуків	234
Стаття 259. Права братів та сестер на спілкування	235
Стаття 260. Право мачухи, вітчима брати участь у вихованні пасинка, падчерки	235
Стаття 261. Права та обов'язки особи, яка взяла у свою сім'ю дитину, щодо її виховання.	236
Стаття 262. Права сестри, брата, мачухи, вітчима та інших членів сім'ї на захист дітей.	236
Стаття 263. Вирішення судом спорів щодо участі баби, діда, прабаби, прадіда, братів, сестер, мачухи, вітчима у вихованні дитини.	236
Стаття 264. Обов'язки особи піклуватися про бабу, діда, прабабу, прадіда, а також про того, з ким вона проживала однією сім'єю	237
Глава 22. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.	237
Стаття 265. Обов'язок баби, діда утримувати внуків	237
Стаття 266. Обов'язок внуків, правнуків утримувати бабу, діда, прабабу, прадіда	238
Стаття 267. Обов'язок по утриманню братів та сестер	238
Стаття 268. Обов'язок мачухи, вітчима утримувати падчерку, пасинка	239
Стаття 269. Обов'язок інших осіб утримувати дитину	240
Стаття 270. Обов'язок падчерки, пасинка утримувати мачуху, вітчима	240
Стаття 271. Обов'язок особи утримувати тих, з ким вона проживала однією сім'єю до досягнення повноліття	241
Стаття 272. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, і строки їх стягнення	241
Стаття 273. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати	242
Стаття 274. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів. Повне або часткове звільнення від заборгованості за аліментами	242
Розділ VI ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА ЇЇ МЕЖАМИ, ТА ІНОЗЕМЦЯМИ.	243
Стаття 275. Виключена.	243
Стаття 276. Виключена.	243
Стаття 277. Виключена.	243
Стаття 278. Виключена.	243
Стаття 279. Виключена.	243
Стаття 280. Виключена.	243
Стаття 281. Виключена.	243
Стаття 282. Усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України	243
Стаття 283. Усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України	246
Стаття 284. Усиновлення дитини, яка є іноземцем і проживає в Україні	248
Стаття 285. Обмеження права іноземця на таємницю усиновлення дитини, яка є громадянином України.	249
Стаття 286. Усиновлення в Україні іноземцем дитини, яка є іноземцем або особою без громадянства	249
Стаття 287. Нагляд за дотриманням прав дітей, які усиновлені іноземцями	250
Стаття 288. Виключена.	251
Стаття 289. Виключена.	251
Стаття 290. Виключена.	251
Стаття 291. Виключена.	251
Стаття 292. Виключена.	251
Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	251

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РОЗДІЛ	252
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»	252
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 10 листопада 2010 р. № 1025	263
КОНВЕНЦІЯ про стягнення аліментів за кордоном	280
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про приєднання України до Конвенції про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання»	285
КОНВЕНЦІЯ про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання	286
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про ратифікацію Європейської конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми»	292
ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми	293
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про приєднання України до Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей»	300
КОНВЕНЦІЯ про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей	301
Судова практика з питань сімейного права	312
ПРО ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА НАСЛІДКИ РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ від 19.09.2012 №17-рп/2012 щодо офіційного тлумачення ст. 61 Сімейного кодексу України	312
ПОСТАНОВА ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007 № 11	320
ПОСТАНОВА № 3 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» від 01 березня 2013 року	326
ПОСТАНОВА від 14 листопада 2012 року	336
ПОСТАНОВА від 12 грудня 2012 року	338
ПОСТАНОВА від 11 червня 2012 року	340
ПОСТАНОВА від 20 червня 2012 року	345
ПОСТАНОВА від 19 червня 2013 року	347
ПОСТАНОВА від 6 червня 2012 року	349

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
СІМЕЙНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ
СУДОВА ПРАКТИКА З ПИТАНЬ
СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ
СТАНОМ НА 5 ВЕРЕСНЯ 2017 РОКУ

Підписано до друку 17.02.2017. Формат 60х84 1/8.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 40,5.

ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1533